

ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากปัญหาอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว
อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔

The Economic Impacts of the Floods on Tourism Industry in Year 2011:
A Case study of Bang Pa-in, Ayutthaya

เมธรัตน์ จันตะนี*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากปัญหาอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว
อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาข้อมูลทั่วไปของอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) ศึกษาสภาพก่อนและหลังการเกิดอุทกภัยที่มีผล
ต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ ๓) ศึกษาระดับผลกระทบ
ของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน ๓๐ สถานประกอบการ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูล ผล
การศึกษาพบว่า :

ส่วนใหญ่ประเภทของอุตสาหกรรมเป็นธุรกิจเจ้าของคนเดียว ร้อยละ ๗๐ ลักษณะของธุรกิจเป็น
ร้านอาหาร ร้อยละ ๕๓.๓ ทรัพย์สินของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นที่ดินอาคาร ร้อยละ ๕๐.๐ ระยะเวลาใน
การดำเนินธุรกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ๖ ปี ร้อยละ ๒๐.๐ และประเภทของอุตสาหกรรมมีจำนวน
พนักงานบุคลากรจำนวน ๑๐ คน ร้อยละ ๒๓.๓

ส่วนข้อมูลสภาพก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่มีการ
เตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย ร้อยละ ๖๐.๐ การได้รับข่าวสารของสถานประกอบการก่อนเกิดอุทกภัย
จากทีวีวิทยุ ร้อยละ ๗๖.๗ การป้องกันอุทกภัยของสถานประกอบการก่อนเกิดอุทกภัยโดยการหยุดกิจการ
ชั่วคราว ร้อยละ ๘๓.๓ สาเหตุของการเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ เกิดจากลักษณะภูมิประเทศ ร้อยละ ๕๓.๓

* อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ค่าใช้จ่ายในการป้องกันและแก้ไขน้ำท่วมมาจากค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ปัจจัย ๔) ร้อยละ ๘๐.๐ การได้รับข่าวสารเตือนภัยก่อนเกิดอุทกภัยก่อนเกิดอุทกภัยคือได้รับข่าวสารการเตือนภัย ร้อยละ ๙๖.๗ ทางภาครัฐไม่ได้เตรียมการป้องกันก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ร้อยละ ๙๖.๗ ก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับความช่วยเหลือเลย ร้อยละ ๙๐.๐ และไม่พอใจกับการแก้ปัญหาและความช่วยเหลือที่ได้รับจากทางภาครัฐก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ร้อยละ ๙๓.๓ แนวทางการป้องกันความเสียหายและมาตรการบริหารจัดการน้ำของชุมชนก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ คือมีการควบคุมปริมาณการไหลของน้ำ ร้อยละ ๘๓.๓

สำหรับข้อมูลสภาพหลังเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่หลังเกิดอุทกภัยผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้ช่วยเหลือตัวเอง คิดเห็นร้อยละ ๙๓.๓ ผลกระทบหลังเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ คือด้านรายได้ ร้อยละ ๙๐.๐ หลังเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ได้หยุดกิจการชั่วคราว ร้อยละ ๙๐.๐ จำนวนวันที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยปี ๒๕๕๔ เป็นเวลา ๓ เดือน ร้อยละ ๘๐.๐ การวางแผนป้องกันธุรกิจหลังจากเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ โดยมีการปรับปรุงร้านเพื่อรับสถานการณ์น้ำท่วมครั้งต่อไป ร้อยละ ๕๖.๗ การได้รับเงินช่วยเหลือหลังเกิดอุทกภัยปี ๒๕๕๔ คือไม่ได้รับเงินช่วยเหลือ ร้อยละ ๗๓.๓

โดยระดับผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า ระดับผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวปี ๒๕๕๔ ด้านภาพรวม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๐$ และ $S.D. = ๐.๕๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับผลกระทบด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรองลงมาคือมีระดับผลกระทบอยู่ในระดับมาก ในด้านสินค้าบริการ และด้านค่าใช้จ่าย ส่วนด้านทรัพย์สินมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : ปัญหอุทกภัย; ผลกระทบทางเศรษฐกิจ; อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

Abstract

For, the economic impacts of the floods on tourism industry, Bang Pa-in, Ayutthaya, the main objectives aim at exploring: 1) general information on tourism industry in Bang Pa-in, Ayutthaya, 2) situations before and after catastrophic floods in year 2011 and its effects on the tourism industry in Bang Pa-in, Ayutthaya. The research samples consisted of 30 establishments. The main tool used in this study was questionnaires. Data used for analysis was through frequency, percentage, mean and standard deviation. The results are as follows:

In general, almost all of businesses (about 70%) are single-owner type. The main business type was a restaurant (53.3%). The main assets were lands and building, around 50 % of the total assets in the business. Average implementation period per a single owner was around six years or about 20%. Average number of workers in a firm was 10 people or about 23%

For the condition of the tourism industry before the floods in 2011, based on the questionnaires, it was found that the majority of the entrepreneurs prepared themselves before the floods (60.0 percent). The establishments received related information from medias before the floods (76.7 percent). The main prevention before the floods was by temporary cessation of the establishments (83.3 percent). The floods in 2011 were caused mainly by the geography (53.3 percent). Expenses for protection and maintenance of floods were from other costs e.g. primarily requirements (80 percent). There was receiving floods warning before floods (96.7 percent). The government has not been well-prepared to prevent the floods of 2011 (96.7 percent). Before the floods, the major groups in tourism business did not acquire any support (90 percent). In addition, most of the entrepreneurs in the area were not satisfied with the solution and the assistance from the government before the flood in 2011 (93.3 percent). The main water management in the area was by controlling the flow of water before the flood in the year 2011 (83.3 percent).

For the condition after the flood in 2011, based on the questionnaires, it was found that the majority of the tourism entrepreneurs were improved to be self-sustain after the flood (93.3 percent). There was the impact on revenues to the tourism entrepreneurs after the floods in 2011 (90.0 percent). After the flood in 2011, there were temporarily operation stoppage of entrepreneurs (90 percent). The period affected by floods in 2011 was around three months (80 percent). The main protection plan for businesses after the flood was to improving of the sites' conditions to be able to handle floods (56.7 percent). 73.3% of entrepreneurs have not yet received any financial aids from the government.

For the level of the impacts of the floods in 2001 on the tourism industry, it was found that, by average, most entrepreneurs indicated the impacts in the high level (X=

4.00 and SD = 0.59). It was also found that the highest level of impacts was not directly related to the business. The impacts on the products, services and costs were at high level. The impact on the value of the assets was at the moderate level.

Keywords : Floods; Economic Impacts; Tourism Industry.

บทนำ

ในช่วงฤดูฝนปี ๒๕๕๔ ประเทศไทยประสบอุทกภัยครั้งใหญ่ในรอบ ๗๐ ปี ปริมาณน้ำที่มีมากกว่าที่เขื่อน แม่ น้ำ ลำคลอง และท้องทุ่งในเขตภาคกลางจะรับไหวในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ทำให้จังหวัด พระนครศรีอยุธยาและหลายจังหวัดในภาคกลางเกิดภาวะอุทกภัยอย่างรุนแรงที่สุดนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นมา น้ำที่มาจากหลายปัจจัยที่สำคัญคืออิทธิพลจากพายุดีเปรสชัน ที่เกิดร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่าน จึงมีฝนตกหนักติดต่อกันมากกว่า ๑ เดือน เริ่มจากเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔ ต่อเนื่องถึง กลางเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกอบกับน้ำเหนือไหลบ่าลงมาจากแม่น้ำทางภาคเหนือไหลลงสู่ภาค กลาง และยังประกอบกับน้ำจากเขื่อนขนาดใหญ่ ได้แก่ เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก ที่ล้นลงสู่แม่น้ำปิง วัง ยม นาน ไหลรวมเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านจังหวัดนครสวรรค์ ชัยนาท สิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง และไหลมารวม กับแม่น้ำภาคกลางที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำน้อย แม่น้ำป่าสัก ทำให้น้ำทะเลลึกเข้าท่วมทุกจังหวัดที่ อยู่เรียงรายตามแม่น้ำดังกล่าวรวมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กระแสน้ำที่ไหลเชี่ยว ได้ทำลายชีวิตและ ทรัพย์สิน บ้านเรือน พื้นที่การเกษตร สัตว์เลี้ยง แหล่งท่องเที่ยว สิ่งก่อสร้างสาธารณประโยชน์เสียหายทั้ง ๑๖ อำเภอ โดยเฉพาะอำเภอบางปะอินที่มีแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานสำคัญ และผู้ประกอบการธุรกิจ ท่องเที่ยวจำนวนมากที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง ซึ่งพื้นที่นี้น้ำท่วมอยู่แล้วเป็นปกติประจำทุกปี แต่ในปี ๒๕๕๔ น้ำท่วมก่อนฤดูกาลปกติ และท่วมขังเป็นเวลานานนับตั้งแต่ต้นเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔^{๖๕}

การเกิดภาวะอุทกภัยเป็นภัยธรรมชาติ จากการที่ปริมาณฝนที่ความแปรปรวนในหลายพื้นที่ ส่งผล ให้สมดุลน้ำมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ปริมาณน้ำจืดเพื่อการบริโภคลดลง การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิมี แนวโน้มทำให้ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของไทยลดลง ส่งผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปที่ เป็นตัวชี้วัดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภัยพิบัติ การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเป็นปัจจัยเสริม ระดับความรุนแรงของอุทกภัยในหลายพื้นที่ของประเทศ กระทบต่อความมั่นคงของผู้บริโภค และประชาชน

^{๖๕} ข่าวน้ำท่วมอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งอ้างอิง, <http://www.news.mthai.com> , (๑ ธันวาคม ๒๕๕๔).

ผู้ยากจนหลายกลุ่มที่มีขีดความสามารถในการรับมือผลกระทบด้วยตนเองได้ค่อนข้างต่ำ สาเหตุของภัยพิบัติดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้นำเสนอไว้ในการสัมมนา “ทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑”^{๖๖} สรุปได้ว่า อาจเป็นเพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตและพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย ทำให้ทรัพยากรถูกใช้อย่างสิ้นเปลืองโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิ ประชาชนขาดจิตสำนึกสาธารณะและความตระหนักเกี่ยวกับการบริโภคที่ยั่งยืน ภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังคงใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพต่ำและการผลิตและการจัดการของเสีย ภาคเกษตรเร่งเพิ่มผลผลิตจนส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้เสนอทางออกไว้ว่า การให้ความรู้ความจริงแก่ประชาชนจะส่งผลให้เกิดการยอมรับและร่วมมือกันมากขึ้น และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยวิถีชีวิตไทยควรตระหนักในประโยชน์และคุณค่าจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้ดีขึ้น อันจะเป็นเครื่องมือและกลไกบริหารจัดการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและระบบธรรมชาติ จะทำให้การกำหนดนโยบายและมาตรการที่เอื้อต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จากเหตุการณ์อุทกภัยรุนแรงดังกล่าว แม้ว่าจะสามารถพิจารณาได้ว่ามีสาเหตุปัจจัยใดที่เกี่ยวข้องบ้างแล้วก็ตาม แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลโดยตรงต่อภาวะเศรษฐกิจของทุกพื้นที่เช่นเดียวกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการท่องเที่ยว ซึ่งได้รับความเสียหายมากที่สุดเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เส้นทางคมนาคมถูกตัดขาดไม่สามารถใช้สัญจรได้ ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและธุรกิจต่อเนื่องทุกประเภท จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากในภาคกลาง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ จากการที่เคยเป็นราชธานีมา ๔๑๗ ปี รวมทั้งวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๔ เป็นจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคกลางที่มีแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีการส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวในธุรกิจโรงแรม ที่พักรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทมีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวตามกฎหมาย ซึ่งการเกิดภัยพิบัติกรณีอุทกภัยดังกล่าวแล้วนั้นทำให้แผนงานโครงการตามแผนของหน่วยราชการรวมถึงงบประมาณที่จะใช้ตามแผนและยุทธศาสตร์ที่กำหนดชะงักงัน และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ใน

^{๖๖} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เอกสารประกอบการประชุมประจำปี ๒๕๕๔ (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙), ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็คเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๔.

วงกว้าง การผลิตบางส่วนต้องหยุดชะงักชั่วคราว ส่งผลกระทบเพิ่มเติมต่อการส่งออกที่เริ่มชะลอตัวจากความอ่อนแอของเศรษฐกิจโลก ความเชื่อมั่นภาคเอกชนปรับตัวลดลง ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยในไตรมาสที่ ๔ ของปี ๒๕๕๔ มีแนวโน้มหดตัว และคาดว่าทั้งปี ๒๕๕๔ เศรษฐกิจจะขยายตัวลดลงจากร้อยละ ๒.๖ เหลือเพียงร้อยละ ๑.๘ (ประมาณการ ณ ๓๐ พ.ย. ๕๔) อย่างไรก็ตาม การหดตัวดังกล่าวเป็นเพียงระยะสั้น คาดว่าเศรษฐกิจจะสามารถฟื้นตัวในปี ๒๕๕๕ และกลับมาขยายตัวในระดับที่น่าพอใจ

อำเภอบางปะอินเป็นอำเภอหนึ่งใน ๑๖ อำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ได้รับการส่งเสริมจากแผนของจังหวัดในด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ พระราชวังบางปะอิน วัดนิเวศธรรมประวัติ ตลาดโก้งโค้ง สถานีรถไฟ ร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึกต่างๆ สถานที่เหล่านี้สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ค่อนข้างมาก เพราะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเข้ามายังอำเภอบางปะอินทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติ การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะกลายเป็นรายรับของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ในอำเภอบางปะอินยังมีธุรกิจที่พัก ทั้งโรงแรม สถานที่พักแรม (Guest house) บ้านพักแบบโฮมสเตย์ (Home Stay) ไร่คอบบริการนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนที่เข้ามาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องทุกฤดูกาล ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในปี ๒๕๕๔ เป็นเวลายาวนานถึง ๓-๔ เดือน ตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ภาวะเศรษฐกิจของอำเภอบางปะอินจึงประสบปัญหาด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และต้องการฟื้นฟูโดยเร็วที่สุด^{๒๗}

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัย พบว่า สถานที่ท่องเที่ยว ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่รวมเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอบางปะอินได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมทุกแห่งทุกตำบล ร้านอาหารริมแม่น้ำเจ้าพระยาถูกทำลายเสียหายลอยไปกับน้ำ ที่พัก โรงแรม รีสอร์ท ร้านค้าเสียหายเกือบทั้งหมด ถนนพังทลาย สัญจรไม่ได้สะดวก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้แก่อำเภอดังกล่าวประสบกับปัญหาทั่วหน้ากัน ดังนั้นการศึกษผลกระทบทางเศรษฐกิจจากปัญหาอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ที่จะทราบถึงข้อมูล ปัญหา และความเสียหายของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อหาวิธีแก้ไขให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของอำเภอบางปะอินกลับมาดังเดิม และนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัย และการพัฒนาธุรกิจต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของอำเภอบางปะอินต่อไป

^{๒๗} ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอบางปะอิน, [ออนไลน์], แหล่งอ้างอิง : <http://www.amphoe.com> : (๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔).

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๒. เพื่อศึกษาสภาพก่อน และหลังการเกิดอุทกภัยที่มีผลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๓. เพื่อศึกษาระดับผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอำเภอบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตด้านประชากร คือ สถานประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ พระราชวัง ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหาร โรงแรม รีสอร์ท วัด โฮมสเตย์ บริการขนส่ง และตลาดชุมชน รวมจำนวนทั้งสิ้น ๓๐ ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
๒. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๓ ตอน

ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลลักษณะทั่วไปของธุรกิจ เป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ ๒ ข้อมูลสภาพก่อนและหลังการเกิดอุทกภัยปี ๒๕๕๔ ของธุรกิจแต่ละประเภท

เป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ ๓ ข้อมูลระดับผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยให้คะแนนเป็นรายชื่อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

มีระดับผลกระทบมากที่สุด	๕	คะแนน
มีระดับผลกระทบมาก	๔	คะแนน
มีระดับผลกระทบปานกลาง	๓	คะแนน
มีระดับผลกระทบน้อย	๒	คะแนน
มีระดับผลกระทบน้อยที่สุด	๑	คะแนน

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้วจะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง มาพิจารณาระดับระดับการตัดสินใจ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้^{๖๘}

$$\begin{aligned}\text{ระดับ} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{๕ - ๑}{๕} \\ &= ๐.๘\end{aligned}$$

ซึ่งทำให้ได้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๒๐ - ๕.๐๐ หมายถึง ระดับผลกระทบมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๔๐ - ๔.๑๙ หมายถึง ระดับผลกระทบมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๖๐ - ๓.๓๙ หมายถึง ระดับผลกระทบปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๘๐ - ๒.๕๙ หมายถึง ระดับผลกระทบน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๗๙ หมายถึง ระดับผลกระทบน้อยที่สุด

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุทกภัย เป็นแบบปลายเปิด (Open questionnaire)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

๑. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการศึกษาข้อมูลที่มีผู้รวบรวมเป็นเอกสารเผยแพร่ไว้แล้ว และเอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้อง อาทิ ข้อมูลการประกอบการธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของผู้ประกอบการต่างๆ ในอำเภอบางปะอิน

๒. การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ ข้อมูลการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามประกอบ ซึ่งจะเก็บจากสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกประเภท ประเภทละ ๓-๕ ตัวอย่าง

การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

^{๖๘} ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๓๖), หน้า ๑๕๖-๑๕๗

๑. ค่าความถี่และค่าร้อยละ เพื่อใช้อธิบายข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ ๑ ข้อมูลลักษณะทั่วไปของธุรกิจ และตอนที่ ๒ ข้อมูลสภาพก่อนและหลังการเกิดอุทกภัยปี ๒๕๕๔

๒. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ใช้อธิบายข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ ๓ ระดับผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัย

๑. ข้อมูลทั่วไปของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า ประเภทของอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นธุรกิจเจ้าของคนเดียว มีจำนวน ๒๑ แห่ง ร้อยละ ๗๐ ลักษณะของธุรกิจส่วนใหญ่เป็นร้านอาหาร มีจำนวน ๑๖ แห่ง ร้อยละ ๕๓.๓ ทรัพย์สินของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นที่ดินอาคาร มีจำนวน ๑๕ แห่ง ร้อยละ ๕๐.๐ ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ๖ ปี มีจำนวน ๔ แห่ง ร้อยละ ๒๐.๐ ประเภทของอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีจำนวนพนักงานบุคลากร ๑๐ คน มีจำนวน ๒ แห่ง ร้อยละ ๒๓.๓

๒. ข้อมูลสภาพก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า มีการเตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย มีจำนวน ๑๘ แห่ง ร้อยละ ๖๐.๐ การได้รับข่าวสารของสถานประกอบการก่อนเกิดอุทกภัยจากทีวีวิทยุ มีจำนวน ๒๓ แห่ง ร้อยละ ๗๖.๗ การป้องกันอุทกภัยของสถานประกอบการก่อนเกิดอุทกภัยโดยการหยุดกิจการชั่วคราว มีจำนวน ๒๕ แห่ง ร้อยละ ๘๓.๓ สาเหตุของการเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกิดจากลักษณะภูมิประเทศ มีจำนวน ๑๖ แห่ง ร้อยละ ๕๓.๓ ค่าใช้จ่ายในการป้องกันและแก้ไขน้ำท่วมด้านใดก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ปัจจัย ๔) มีจำนวน ๒๔ แห่ง ร้อยละ ๘๐.๐ การได้รับข่าวสารเตือนภัยก่อนเกิดอุทกภัยก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารการเตือนภัย มีจำนวน ๒๙ แห่ง ร้อยละ ๙๖.๗ ทางภาครัฐไม่ได้เตรียมการป้องกันก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ มีจำนวน ๒๙ แห่ง ร้อยละ ๙๖.๗ ก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้รับความช่วยเหลือเลย มีจำนวน ๒๗ แห่ง ร้อยละ ๙๐.๐ ส่วนใหญ่ไม่พอใจกับการแก้ปัญหาและความช่วยเหลือที่ได้รับจากทางภาครัฐก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีจำนวน ๒๘ แห่ง ร้อยละ ๙๓.๓ แนวทางการป้องกันความเสียหายและมาตรการบริหารจัดการน้ำของชุมชนก่อนเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ส่วนใหญ่มีการควบคุมปริมาณการไหลของน้ำ มีจำนวน ๒๕ แห่ง ร้อยละ ๘๓.๓

๓. ข้อมูลสภาพหลังเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า หลังเกิดอุทกภัยผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้ช่วยเหลือตัวเอง มีจำนวน ๒๘ แห่ง ร้อยละ ๙๓.๓ ผลกระทบหลังเกิดอุทกภัย

ของปี ๒๕๕๔ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่คือด้านรายได้ มีจำนวน ๒๗ แห่ง ร้อยละ ๙๐.๐ หลังเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ส่วนใหญ่ได้หยุดกิจการชั่วคราว มีจำนวน ๒๗ แห่ง ร้อยละ ๙๐.๐ จำนวนวันที่ท่านได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยปี ๒๕๕๔ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบ ๓ เดือน มีจำนวน ๒๔ แห่ง ร้อยละ ๘๐.๐ การวางแผนป้องกันธุรกิจหลังจากเกิดอุทกภัยของปี ๒๕๕๔ ส่วนใหญ่จะมีการปรับปรุงร้านเพื่อรับสถานการณ์น้ำท่วมครั้งต่อไป มีจำนวน ๑๗ แห่ง ร้อยละ ๕๖.๗ การได้รับเงินช่วยเหลือหลังเกิดอุทกภัยปี ๒๕๕๔ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับเงินช่วยเหลือ มีจำนวน ๒๒ แห่ง ร้อยละ ๗๓.๓

๔. ระดับผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า ระดับผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวปี ๒๕๕๔ ด้านภาพรวม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๐$ และ $S.D. = ๐.๕๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามียกระดับผลกระทบด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนรองลงมาคือมีระดับผลกระทบอยู่ในระดับมาก ในด้านสินค้าบริการ และด้านค่าใช้จ่าย ส่วนด้านทรัพย์สินมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

๑. ด้านทรัพย์สิน พบว่า ระดับผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวปี ๒๕๕๔ ด้านทรัพย์สิน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๓๖$ และ $S.D. = ๐.๖๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามียกระดับความคิดเห็นในระดับมากทุกประเด็น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปี ๒๕๕๔ มีสถานการณ์น้ำท่วมอย่างหนักซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จึงไม่ได้เตรียมการรับมือกับน้ำท่วมเลยทำให้เกิดผลกระทบอยู่ในระดับมาก

๒. ด้านสินค้าบริการ พบว่า ระดับผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวปี ๒๕๕๔ ด้านสินค้าบริการ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๖$ และ $S.D. = ๑.๔๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่มีระดับผลกระทบในระดับมากที่สุด ในด้านการขายสินค้า การสั่งซื้อสินค้า และการให้บริการลูกค้า ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการเมื่อเกิดอุทกภัยขึ้นจึงทำให้มีผลกระทบต่อการให้ลูกค้าและการขายสินค้าบริการเป็นอย่างมาก

๓. ด้านค่าใช้จ่าย พบว่า ระดับผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวปี ๒๕๕๔ ด้านค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๓$ และ $S.D. = ๐.๗๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะ ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค ส่วนด้านอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากในปี ๒๕๕๔ มีปริมาณน้ำเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดน้ำท่วมสูง และทุกคนได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมากจึงส่งผลต่อธุรกิจและการดำเนินชีวิตเป็นช่วงเวลาหลายเดือน จึงทำให้เกิดค่าใช้จ่ายต่างๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก

๔. ด้านอื่นๆ พบว่า ระดับผลกระทบของอุทกภัยที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวปี ๒๕๕๔ ด้านอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๙๔$ และ $S.D. = ๐.๒๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับผลกระทบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปี ๒๕๕๔ เป็นปีที่เกิดอุทกภัยมากที่สุด ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ดังนั้นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจึงได้รับผลกระทบในทุกๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

๓.๑ ข้อเสนอแนะในครั้งนี้

๑. รัฐบาลควรเร่งแจ้งข่าวสารที่รวดเร็วทันนี้ เพื่อทันต่อการเตรียมรับมือและป้องกัน
๒. ควรมีการให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณฟื้นฟู และการปรับปรุงอาคารสถานที่หลังเกิด การฟื้นฟูจากรัฐบาล
๓. การป้องกันในครั้งต่อไปควรมีการเตรียมปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม เรือ หรือ การปรับปรุงพื้นฐานเพื่อรองรับสถานการณ์น้ำท่วม
๔. ควรจะมีการชดเชยค่าเสียหายเบื้องต้นให้กับประชาชนในส่วนที่ทำการเข้าร้านขายของ

๓.๒ ข้อเสนอแนะในครั้งต่อไป

๑. ควรมีการบริหารจัดการปริมาณน้ำที่ดี และมีประสิทธิภาพ
๒. รัฐบาลควรมีการป้องกันน้ำท่วม และกระบวนการบริหารจัดการน้ำที่ดี
๓. ควรจะมีการเตือนภัยก่อนล่วงหน้า และรวดเร็วเพื่อให้รับมือกับสถานการณ์น้ำท่วมได้ทันทั่วถึง

บรรณานุกรม

- ข่าวน้ำท่วมอยุธยา. [ออนไลน์]. แหล่งอ้างอิง. <http://www.news.mthai.com>, (๑ ธันวาคม ๒๕๕๔).
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๓๖.
- ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอบางปะอิน. [ออนไลน์], แหล่งอ้างอิง : <http://www.amphoe.com> : (๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี ๒๕๕๔ (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙). ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็คเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพมหานคร : ๒๕๕๔.